



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 435/08-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. decembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť J. D., B., zastúpenej JUDr. M. H., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 81/2006 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 117/2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. D. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. septembra 2008 doručená sťažnosť J. D., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. M. H., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 81/2006 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 117/2007.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola odporkyňou v 3. rade v konaní o určenie užívateľa bytu a neplatnosť kúpnej zmluvy vedenom Okresným súdom Bratislava IV pod sp. zn. 8 C 206/96. Tento súd rozsudkom z 19. septembra 2001 zamietol návrh navrhovateľa, ktorým sa domáhal určenia, že ako pozostalý manžel sa smrťou svojej manželky stal jediným užívateľom bytu, a tiež sa domáhal vyslovenia neplatnosti kúpnej zmluvy o prevode vlastníctva daného bytu uzavretej medzi sťažovateľkou a H. ... B. Navrhovateľom napadnutý rozsudok prvostupňového súdu zmenil krajský súd rozsudkom sp. zn. 17 Co 620/01 z 27. marca 2003 tak, že navrhovateľa ako pozostalého manžela určil za jediného nájomcu bytu a tiež určil, že kúpna zmluva týkajúca sa toho istého bytu je neplatná. Podľa názoru odvolacieho súdu prvostupňový súd vykonal pomerne rozsiahle dokazovanie a v zásade správne zistil skutkový stav, nerozhodol však správne. Sťažovateľka podala proti tomuto rozhodnutiu krajského súdu v zákonnej lehote dovolanie, v ktorom odvolaciemu súdu vytýkala, že svojím rozhodnutím porušil zásadu dvojinštančnosti, čo malo za následok odňatie jej možnosti domáhať sa preskúmania nových skutkových zistení a takého rozhodnutia, ktoré bolo založené na zisteniach v odvolacom konaní. Takýto postup odvolacieho súdu sťažovateľka kvalifikovala ako vadu odvolacieho súdu, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci podľa § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Vytýkala mu aj, že nepreukázal naliehavý právny záujem na podaní určovacej žaloby zo strany žalobcu. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1 Cdo 201/2004 z 24. marca 2005 napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že nesprávnym procesným postupom súdu bola v zmysle ustanovenia § 237 písm. f) OSP sťažovateľke ako účastníčke konania na pojednávaní pred odvolacím súdom odňatá možnosť konať pred súdom. Vo veci opakovane rozhodoval krajský súd, ktorý po doplnení dokazovania vyniesol 21. septembra 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 81/2006 rovnaký rozsudok ako v konaní sp. zn. 17 Co 620/01. Sťažovateľka opätovne podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie, v ktorom predovšetkým namietala porušenie základných zásad občianskeho súdneho konania odvolacím súdom, a to zásadu kontradiktórnosti a zásadu rovnosti účastníkov. Porušenie týchto zásad videla v tom, že od žalobcu súd nevyžadoval v zmysle ustanovenia § 80 písm. c) OSP preukázanie naliehavého právneho záujmu na podaní jeho dvoch určovacích petitov, ktorých sa v priebehu konania domáhal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn.

5 Cdo 117/2007 z 30. mája 2008 dovolanie sťažovateľky zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia skonštatoval, že dovolací súd je súhlasne s odvolacím súdom toho názoru, že vedľajší účastník mal naliehavý právny záujem na svojej určovacej žalobe. Sťažovateľkou vytykané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom považoval za nedôvodné a skonštatoval tiež, že neboli dovolacím súdom zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 písm. b) OSP, ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia a ani vady konania uvedené v § 237 OSP.

Podľa názoru sťažovateľky:

«Krajský súd v Bratislave svojím rozhodnutím z 21. septembra 2006 pod sp. zn. 3 Co 81/2006 porušil zásadu rovnosti účastníkov konania a zásadu kontradiktórnosti konania, keď za vedľajšieho účastníka Š. Č. v tomto písomne vyhotovenom rozhodnutí sformuloval naliehavosť právneho záujmu na jeho určovacej žalobe, hoci preukázanie naliehavosti právneho záujmu na žalobe vedľajšieho účastníka Š. Č. vyplývala pre neho z ustanovenia § 80 ods. 1 písm. c) OSP ako zákonná povinnosť počas celého súdneho konania a bola rozhodujúca pre rozhodnutie súdu vo veci samej. Takýmto postupom krajský súd znevýhodnil mňa, ako procesnú stranu, pretože „napomohol“ Š. Č. k úspešnosti súdneho sporu. Odoprel mi možnosť vyjadriť sa k formulácii naliehavého právneho záujmu Š. Č. uvedenej v rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 21. septembra 2006 pod sp. zn. 3 Co 81/2006 ešte pred jeho vyhlásením. Preto som sa mohla k takto formulovanej naliehavosti právneho záujmu na žalobe vedľajšieho účastníka vyjadriť až v mojom dovolaní z 28. februára 2007.

Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím rozhodnutím z 30. mája 2008 pod sp. zn. 5 Cdo 117/2007 porušil taktiež moje právo na spravodlivý proces, pretože svoje rozhodnutie riadne neodôvodnil. Napriek tomu, že som v dovolaní vyššie uvedené porušenie zásady rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania a zásady kontradiktórnosti konania namietala, k tejto mojej právnej argumentácii sa vôbec nevyjadril, pominul ju a len skonštatoval, že v konaní pred odvolacím súdom nedošlo k žiadnej vade konania v zmysle ustanovenia § 241 ods.2 písm. b) a § 237 OSP a bez ďalšieho sa stotožnil so všetkými skutkovými aj právnymi závermi odvolacieho súdu.»

Sťažovateľka preto žiada, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa Čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 21. septembra 2006 pod sp. zn. 3 Co 81/2006 - 377 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. mája 2008 pod sp. zn. 5 Cdo 117/2007 porušené bolo.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 21. septembra 2006 pod sp. zn. 3 Co 81/2006 - 377 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. mája 2008 pod sp. zn. 5 Cdo 117/2007 sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom aj na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Porušenie svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie krajským súdom odôvodňuje sťažovateľka porušením princípu kontradiktórnosti a rovnosti („rovnosti zbraní“) v konaní pred krajským súdom. Nerovnosť v konaní vidí sťažovateľka v tom, že krajský súd sformuloval naliehavosť právneho záujmu na určovacej žalobe namiesto účastníka konania, čím ju ako protistranu znevýhodnil. Naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c) OSP sa viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa žalobca v konaní domáha), z obsahu ktorého možno tento právny záujem vyvodiť.

Právomoc ústavného súdu vo vzťahu k ostatným orgánom verejnej moci je limitovaná princípom subsidiarity, ktorý vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy. Podľa tohto

rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd..., ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Uvedený princíp sa nepochybne týka aj prípadov, v ktorých sa sťažovateľka mohla domáhať ochrany svojich základných práv a slobôd priamo v konaní prostredníctvom použitia opravných prostriedkov, čo aj využila, a jej opravný prostriedok najvyšší súd prerokoval.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie označených práv rozhodnutím krajského súdu, odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2. Porušenie svojich práv rozsudkom dovolacieho (najvyššieho) súdu vidí sťažovateľka v tom, že najvyšší súd svoje rozhodnutie riadne neodôvodnil napriek tomu, že v dovolaní porušenie zásady rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania a zásady kontradiktórnosti konania namietala, a k tejto jej právnej argumentácii sa vôbec nevyjadril.

Z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 117/2007 vyplýva:

«K námietkam dovolateľky spochybňujúcim správnosť skutkových záverov odvolacieho súdu považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že v zmysle § 241 ods. 2 O. s. p. tieto nemôžu byť samy osebe dôvodom dovolania. Dovolanie nie je totiž „ďalším odvolaním“, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných [§ 241 ods. 2 písm. a), b) O. s. p.] a hmotnoprávných [§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.] väd. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených odvolacím súdom, tak ani prieskumu ním vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 O. s. p.). Dovolací súd nie je všeobecnou treťou inštanciou, v ktorej by mohol preskúmať akékoľvek rozhodnutie súdu druhého stupňa. Preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci,

nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu, nemá možnosť podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní tieto dôkazy sám vykonávať, ako je zrejmé z obmedzeného rozsahu dokazovania v dovolacom konaní.

Dovolací súd v postupe odvolacieho súdu nevzhladol tzv. inú vadu konania, ktorou je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Uvedená vada konania však dovolacím súdom nebola zistená. Subjektívne vyhodnotenie dôkazov zo strany účastníka konania nepredstavuje vadu, ktorá by mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Správny bol i záver odvolacieho súdu, pokiaľ vyhodnotil ako absolútne neplatnú kúpnu zmluvu o prevode bytu uzavretú v zmysle zákona č. 182/1993 Z. z. medzi odporcami 1/, 2/ ako predávajúcimi a odporkyňou 3/ ako kupujúcou, s poukazom na ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka.

Odporkyňa 3/ nebola v čase prevodu vlastníctva bytu v postavení nájomníčky, nakoľko na ňu právo nájmu k bytu platne neprešlo a preto vychádzajúc zo zákonnej úpravy, týkajúcej sa prevodu vlastníctva bytov a podmienky ňou stanovenej, že byt možno previesť do vlastníctva len nájomcovi bytu, ktorým odporkyňa 3/ nebola, uvedená kúpna zmluva trpí neplatnosťou podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že dovolaním vytýkané nesprávne právne posúdenie veci dovolacím súdom [§ 241 ods. 2 písm. c) O. s. p.] nie je dôvodné a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 písm. b) O. s. p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia a ani vady konania uvedené v § 237 O. s. p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie odporkyne 3/ podľa § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol.»

V právomoci ústavného súdu zostáva následne iba posúdenie, či účinky výkonu právomoci najvyššieho súdu v súvislosti s jeho rozhodnutím sp. zn. 5 Cdo 117/2007 z 30. mája 2008 sú zlučiteľné s ústavnými limitmi vyplývajúcimi zo sťažovateľkou

označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd preskúmal správnosť právneho názoru odvolacieho súdu, stotožnil sa s ním bez vykonania dokazovania a uviedol aj dostatočné dôvody na výrok o zamietnutí dovolania sťažovateľky. Príčinnú súvislosť medzi postupom a rozhodnutím dovolacieho súdu a namietaným porušením čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nemôže zakladať postup a rozhodnutie tohto súdu, ktoré je v súlade s platným Občianskym súdnym poriadkom.

Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého odvolacieho rozhodnutia, ktoré sú dostatočne odôvodnené a majú oporu vo vykonanom dokazovaní.

Ústavný súd sa teda nestotožnil ani s druhou námietkou sťažovateľky, že rozhodnutie nie je riadne zdôvodnené, a aj v tejto časti jej sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Pretože namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nevykazuje znak svojvôle a jeho dôvody vychádzajú z jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (aj II. ÚS 209/04, I. ÚS 232/08) a v tejto právnej situácii nemá dôvod ani právomoc zasiahnuť do právneho názoru najvyššieho súdu.

Ústavný súd uvádza, že nemá pozíciu opravnej inštalcie voči rozhodnutiam všeobecných súdov a ani nenapráva ich skutkové alebo právne výstupy, ak sa zakladajú na konkrétnych faktoch a sú aj dostatočne odôvodnené. V nadväznosti na uvedené ústavný súd nemal pochybnosti o ústavnej konformnosti namietaných rozhodnutí z hľadiska dodržania zásad spravodlivého procesu, pretože napadnuté rozsudky sú dostatočne odôvodnené.

S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutých rozsudkov, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2008